

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
1 Eenzijdige wijziging, een hernomen introductie	13
<i>Leopold Holtus</i>	
1.1 Verandering: tijd en ruimte	13
1.2 Tijd: het arbeidscontract als duurovereenkomst	14
1.3 Ruimte: de onderneming als organisatie en gemeenschap	16
1.4 Arbeid als vorming	18
1.5 De arbeidsovereenkomst: contract of instituut?	19
1.6 Sferisch arbeidsrecht: over bellen, globes en gewelven	20
1.7 Een terugblik: het arbeidsreglement en de medezeggenschap	23
1.8 Van der Lely/Taxi Hofman en ‘de zwaarte van de toets’	29
1.9 Intermezzo: hoe rechtsvinding werkt	39
1.10 Stoof/Mammoet: de verbreding van de blik	41
1.11 Monsieurs c.s./Wegener: communicerende vaten	44
1.12 Terug naar Stoof/Mammoet	47
1.13 De collectieve arbeidsvoorwaardenvorming	51
1.14 Redistributie in tijden van crisis	52
1.15 Medezeggenschap, solidariteit en draagvlak: het Fair Play-arrest	53
1.16 ‘Open als een schelp, dicht als een steen’	61
2 Wat het zwaarste is, moet het zwaarste wegen	65
<i>Sjef de Laat</i>	
2.1 Het eenzijdige-wijzigingsbeding	65
2.1.1 Geschiedenis artikel 7:613 BW	65
2.1.2 De betekenis van het ingetrokken lid 2	66
2.1.3 Schriftelijk beding	67
2.1.4 Overgang van onderneming	68
2.2 Inhoud en samenstelling van ‘een beding’	68
2.3 Incorporatiebeding = eenzijdige-wijzigingsbeding?	68
2.4 Reikwijdte van het beding	70
2.5 Ambtshalve toetsing	71
2.6 Eenzijdige-wijzigingsbeding	71
2.6.1 Eenzijdige-wijzigingsbeding of nadere afspraak over invulling cao	71
2.6.2 Bevat de collectieve arbeidsovereenkomst (cao) een eenzijdige-wijzigingsbeding?	72
2.6.3 Eenzijdige-wijzigingsbeding eist betrokkenheid OR	72

2.6.4	Bewoordingen niet duidelijk	73
2.6.5	'Het recht voorbehoudt ...'	74
2.6.6	Zinsnede in bonusregeling	74
2.7	Een in de arbeidsovereenkomst voorkomende arbeidsvoorwaarde	74
2.8	Wijzigen	77
2.9	Arbeidsvoorwaarde	78
2.9.1	Harmonisatie	78
2.9.2	Voorkomen CO ₂ -uitstoot en verantwoord ondernemen	80
2.9.3	Modernisering van arbeidsverhoudingen	80
2.9.4	Nieuwe wetgeving	81
2.9.5	Nevenwerkzaamheden	85
2.9.6	Severance-policy en deferral-beleid	85
2.10	Het gewicht en de zwaarte van arbeidsvoorwaarden	85
2.10.1	Zwaarwichtigheid en zwaarte van de arbeidsvoorwaarde(n)	85
2.10.2	De vier loonsverlagingsuitspraken uit 2013 en 2015	88
2.10.3	Meer waarde hechten aan standpunt OR?	89
2.10.4	Gevolgen voor secundaire arbeidsvoorwaarden?	90
2.10.5	Invloed OR	91
2.11	Lager loon en disfunctioneren	93
2.11.1	Andere vormen van loon en beloning	93
2.11.2	Discretionaire bevoegdheid werkgever bij remuneraties (bonus)	93
2.11.3	Beoordelingsvrijheid versus discretie	95
2.11.4	Hoever reikt de beslissingsvrijheid van de werkgever?	97
2.11.5	Drie vormen van (vermeende) discretie	98
2.11.6	Beslissingsvrijheid en evenredigheid/subsidiariteit	100
2.11.7	De uitspraak van de Hoge Raad over bonus	101
2.11.8	De invulling van goed werkgeverschap	102
2.11.9	Cicurel/Alcatel: het optievervalbeding	102
2.12	Provisie, jubileumuitkering, toeslagen, hypotheekrentekorting	104
2.12.1	Provisie	104
2.12.2	Jubileumuitkering	105
2.12.3	Hypotheekrentekorting	108
2.12.4	Onregelmatigheidstoeslag	109
2.12.5	Honoreringssystematiek (van vast en variabel salaris)	109
2.12.6	Ploegentoeslag	111
2.12.7	Dertiende maand	112
2.12.8	Periodieken	112
2.13	Het belang dat moet wijken en informatie	112
2.14	Vakantie	113
2.14.1	Vakantie, EU-Richtlijn 2003/88 en het EU-Handvest	113
2.14.2	Vakantie en Stoof/Mammoet	115
2.15	Hoe nu bij arbeidsduur?	116
2.15.1	Het 'instructierecht' van artikel 7:660 BW	117
2.15.2	Instructierecht en EVRM	118
2.16	Arbeidsduur, arbeidstijd, werktijd, roosters en spreiding van uren	118
2.16.1	Arbeidsduur	119
2.16.2	Voorvraag vóór toepassing van artikel 7:613 BW	119
2.16.3	Een andere oplossing: artikel 6:248 lid 2 BW?	121

2.16.4	Geen beperkende werking maar gewoon Stoof/ Mammoet ...	122
2.16.5	Wel arbeidsduurvermindering, maar geen lager loon	122
2.16.6	Arbidsduur in Wfw	123
2.16.7	Invloed Wfw op artikel 7:613 of 7:611 BW bij aanpassing arbeidsduur	123
2.16.8	Rechtspraak 2008-2011	124
2.16.9	Rechtspraak tussen 2012 en 2020	124
2.17	Werktijd, BBA 1945, verbod van werktijdverkorting	128
2.18	Arbeidstijd(en) en (werk- of dienst)roosters	129
2.19	De betekenis van een cao voor de wijziging van de arbeidstijd	131
2.19.1	Geen cao en wel 'collectieve regeling'	132
2.20	Moet het privébelang altijd wijken?	133
2.21	(Werk)roosters	135
2.21.1	Is een werkrooster een arbeidsvoorwaarde?	136
2.21.2	Wat is dan die belangenafweging bij roosterwijzigingen?	137
2.22	Spreiding van uren	137
2.23	Bedrijfsauto, leaseauto, telefoon, laptop en onkosten	138
2.24	Functie	140
2.24.1	Het belang van 'de functie' voor een werknemer	140
2.24.2	Functiewijziging in de rechtspraak	141
2.24.3	Functie in de cao	144
2.25	Eerste tussenconclusie bij functiewijziging	150
2.26	Functie niet in cao (I)	151
2.27	Functiewijziging door of ten gevolge van arbeidsongeschiktheid	151
2.28	Wijziging van de functie door bedrijfseconomische factoren	152
2.29	Functie niet in cao (II)	153
2.30	Tweede tussenconclusie bij functiewijziging	154
2.31	Functiewijziging als disciplinaire maatregel	155
2.31.1	Invloed arbeidstuchtrecht	158
2.32	Oudere rechtspraak	160
2.32.1	Geen breuk met het verleden: opmerkelijke consistentie	164
2.33	Enkel verlaging functie of verlaging functie met verlaging loon of overplaatsing	165
2.33.1	Verlaging functie samen met verlaging loon of met standplaatswijziging en/of overplaatsing	166
2.34	Lagere functie = lager loon?	167
2.35	Lood om oud ijzer?	168
2.36	Overplaatsing en standplaatswijziging	169
2.36.1	Standplaatswijziging: vanwege bedrijfs- economische noodzaak en als disciplinaire maatregel?	169
2.37	Overplaatsing	171
2.38	Aanpassing arbeidsplaats ofwel arbeidsplek/werkplek	171
2.39	Pensioen, vervoersregelingen en onkostenvergoedingen	172
2.40	Europees recht en eenzijdige wijziging van de arbeidsovereenkomst	172
2.40.1	Grote verscheidenheid aan Europese regels ...	172
2.40.2	Ongelijke behandeling	173

2.40.3	Arbeidsvoorwaarde: opzegtermijn is een arbeidsvoorwaarde	175
2.40.4	Loonsverlaging	176
2.40.5	De Griekse leraar die werkt in Duitsland	178
2.40.6	Beloningssysteem (salaristrappen) aangepast	179
2.40.7	Overgang van onderneming en wijziging van arbeidsvoorwaarden	180
2.40.8	De pensioenleeftijd van de Poolse rechters	182
2.40.9	Conclusie Europees recht en eenzijdige wijziging van arbeidsvoorwaarden	184
3	Eenzijdige wijziging met betrekking tot vervoersregelingen, onkostenregelingen en pensioen	187
	<i>Ribca van Wijngaarden</i>	
3.1	Inleiding	187
3.1.1	Arbeidsvoorwaarden	187
3.1.2	Eenzijdige wijzigingen van arbeidsvoorwaarden	188
3.1.3	Bedrijfsauto	190
3.1.4	Leaseautoregeling	193
3.1.5	Reiskostenregeling woon-werkverkeer	219
3.1.6	Lijn in de rechtspraak	224
3.1.7	Conclusie vervoersregelingen	225
3.2	Inleiding onkostenregelingen	226
3.2.1	Conclusie onkostenregelingen	228
3.3	Inleiding pensioen	228
3.3.1	Arbeidsvoorwaarden	229
3.3.2	De pensioendriehoek; drie rechtsverhoudingen	229
3.3.3	Eenzijdig wijzigen van arbeidsvoorwaarden	230
3.3.4	Het eenzijdige-wijzigingsbeding	230
3.3.5	Geen wijzigingsbeding	230
3.3.6	Wijzigen van een pensioenovereenkomst	231
3.3.7	Wijzigen van een pensioenreglement	231
3.3.8	Negatieve optie	232
3.3.9	Instemmings- en adviesrechten op grond van de WOR	232
3.3.10	Pensioenrechtspraak	233
3.3.11	Pensioen na het einde van de arbeidsovereenkomst	243
3.3.12	Informatieverstrekking over de wijziging van een pensioenregeling	249
3.3.13	Conclusie pensioen	251
4	Wijziging van arbeidsvoorwaarden bij afwezigheid van een artikel 613-beding	253
	<i>Bas Westerhout</i>	
4.1	Hoe toetst de rechter roosterwijzigingen bij afwezigheid van een eenzijdige-wijzigingsbeding?	253
4.2	Tussenconclusie	259
4.3	Is eenzijdige wijziging zonder eenzijdige-wijzigingsbeding – door de werkgever en/of de werknemer – mogelijk?	259
4.4	Parlementaire geschiedenis	260

4.5	De jurisprudentie van de Hoge Raad	261
4.6	Gedwongen instemming?	262
4.7	Eenzijdige wijziging en de jurisprudentie van het HvJ EU	264
4.8	Welke veranderingen in (bedrijfseconomische of bedrijfs-organisatorische) omstandigheden kunnen ertoe leiden dat de werknemer gehouden kan zijn in te stemmen met een voorstel van de werkgever tot wijziging van de arbeidsovereenkomst?	265
4.9	De werknemer die weigert in te stemmen	268
4.10	Conclusie	272
	Register	273